

Neprihvatljivo je da obitelji moraju birati hoće li jesti ili imati električnu energiju, ističu iz tvrtke Robin Hood Energy, prvog neprofitnog opskrbljivača energije u vlasništvu lokalne samouprave u Velikoj Britaniji. U Nottinghamu se na ovaj način bore protiv rastućeg i složenog problema energetske siromaštva koji je posebno raširen u zemljama u tranziciji, pa i Hrvatskoj. "Najsiromašniji često žive u energetski potpuno neučinkovitim domovima te troše više novca na račune za energiju od hrvatskog prosjeka", ističe Slavica Robić iz DOOR-a.

Britanski grad Nottingham osnovao je 2015. neprofitnu tvrtku atraktivnog imena, Robin Hood Energy, prvog neprofitnog opskrbljivača energije u vlasništvu lokalne samouprave u Velikoj Britaniji, koja je početkom 90-ih privatizirala ovu uslugu. Robin Hood se bavio redistribucijom resursa, uzimao bogatima da bi davao siromašnima, a iako ne rade to direktno, opskrbljivač energijom koji nosi njegovo ime također se bavi pokušajem da siromašnima omoguće pristup jednom od osnovnih resursa potrebnih za život, energiji. "Ne moramo generirati profit pa možemo zadržati niže cijene. Imamo potencijal da profit recikliramo natrag u mjere koje se bore protiv takvog siromaštva", kaže Mark Bramah, konzultant iz Robin Hood Energy, koji je predstavio ovaj model na skupu Dobra energija koja se u organizaciji Zelene energetske zadruge održava od 2. do 5. svibnja na Visu. Problem energetske siromaštva je globalno priznat od početka 80-ih godina prošlog stoljeća i znači nemogućnost građana da si priušte osnovne energetske usluge, grijanje, hlađenje, kuhanje, pranje i rasvjetu.

"Energetski siromašni žive u energetski neučinkovitim zgradama, pa neminovno troše više na račune. Žive u prohladnim ili pretoplim zgradama, što dovodi do bolesti. Prepoznato je da je čak i depresija povezana sa životom u uvjetima energetske siromaštva", ističe kaže Slavica Robić iz udruge DOOR koja provodi projekte na području smanjivanja energetske siromaštva na području Hrvatske.

Zemlje u tranziciji, uključujući i Hrvatsku, osobito su pogođene, no energetske siromaštvo pogađa i građane bogatih zemalja poput Velike Britanije, Francuske i Njemačke.

"Neprihvatljivo je da obitelji moraju birati hoće li jesti ili imati električnu energiju, ali rast cijena energije znači da su brojni ljudi suočeni s ovom odlukom. Zato mi radimo na tome da ispravimo stvari, jedno po jedno kućanstvo", kažu tako iz spomenutog Robin Hooda, tvrtke koja je u dvije i pol godine rada dosegla 200 zaposlenih i ima kupce po cijeloj Velikoj Britaniji, a osnovana je kako bi konkurirala šest privatnih opskrbljivača energijom.

Električnu energiju generiraju iz gradske spalionice, solarnih panela i elektrana na otpadnu hranu, a plin i struju kupuju i na britanskom tržištu. Rastu velikom brzinom, imaju 2000 novih kupaca tjedno.

“Danas imamo 29,4% obnovljivih izvora energije u miksu u usporedbi s 24% nacionalnog prosjeka, a do ljeta ćemo biti na 100%. To je uspjeh za tvrtku koja nije krenula s idejom da bude opskrbljivač zelenom energijom”, ističe Bramah.

Francuska zadruga EnerCoop osmislila je još jedan zanimljiv model borbe protiv energetske siromaštva. Zadruga koja ima 55 tisuća kupaca energije i 30 tisuća članova, odlučila je djelovati po pitanju činjenice da u toj zemlji 12 milijuna ljudi živi u energetske siromaštva. “Svaki naš kupac godišnje donira jedan eurocent po kilovat satu, godišnje ih to izađe 30 eura, nakon povrata poreza 10 eura. Te novce prosljeđujemo udrugama koje su razvile programe za siromašne”, pojasnio je Kevin Chaplais iz EnerCoopa.

Kroz njemački se pak program Stromspar-Check koji od 2005. na nacionalnoj razini provode njemački Caritas i Njemačko savezno udruženje agencija za energiju i zaštitu klime, siromašnim kućanstvima nude savjetodavne usluge i besplatna instalacija štednih uređaja. “U 150 gradova u kojima djelujemo provjerili smo mogućnosti uštede u 290 tisuća kuća. Prosječne uštede koje smo ostvarili iznose 102 eura, primjerice za struju 42 eura, na vodu 11 eura. Također, naši korisnici mogu dobiti vaučer za kupnju visoko učinkovitih hladnjaka u iznosu od 150 eura”, ističe Barbara Kalker, koordinatorica projekta.

Jedna od rijetkih postojećih mjera na nacionalnoj razini u Hrvatskoj je davanje vaučera u iznosu od 200 kuna za račune za električnu energiju, no ona pokriva samo malu grupu građana i ne utječe na prave uzroke problema. Na primjer, u Sisačko-moslavačkoj županiji 90% kućanstva koja su u sustavu socijalne skrbi živi u zgradama bez izolacije, sa starim neadekvatnim prozorima, kako je utvrdilo istraživanje udruge DOOR. Oni troše na energetske račune više od prosječne hrvatske potrošnje, pa se najranjiviji tako nalaze u začaranom krugu iz kojeg je teško pronaći izlaz. Ulaganje u energetske učinkovitost u ovakvim kućanstvima imalo bi dugoročno mnogo efikasniji odgovor na problem, ali i na probleme sa zdravljem, te okolišne probleme koje sa sobom donosi energetska neučinkovitost.

“Hrvatska nema programa usmjerenih posebno na energetske siromašna kućanstva. Program energetske obnove stambenih zgrada za razdoblje 2013.-2020. dao je neke preporuke, no nema sustavnog pristupa praćenju podataka ni razrađenih politika”, ističe Robić.

Vlada je donijela Plan korištenja financijskih sredstava dobivenih od prodaje emisijskih jedinica od 2017. do 2020. godine, ali, iako smo u 2018-oj, natječaji još nisu raspisani.

“Za energetske siromaštvo predviđeno je otprilike 28 milijuna kuna. Može se dati 10 milijuna godišnje za energetske obnovu kuća, to bi iznosilo 200 kuća po 50 tisuća kuna godišnje”, ističe Ljubomir Majdandžić iz Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

Jedna od aktivnijih lokalnih samouprava u Hrvatskoj po ovom pitanju je Grad Križevci koji je 13 dugotrajno nezaposlenih osoba educirao za poslove energetske savjetnika. Oni su obišli više od 500 kućanstava i izvršili jednostavan energetske pregled, te izračunali moguće uštede. Zatim je svakom kućanstvu donirana jednostavna štedna oprema poput gumenih brtvi za prozore, LED rasvjete i slično. Izračunali su da je time ostvarena godišnja ušteda od 530 kuna po domaćinstvu ili 270 tisuća kuna ukupno, kaže Ljiljana Stojstavljević-Križan iz Grada Križevci.

“Za rad na ovom pitanju bitna je sinergija lokalne i nacionalne razine. Nacionalna vlast nas ne smije izostaviti iz programa koje provode. Na lokalnom se nivou također moramo udružiti. Lokalna uprava ne može ništa napraviti bez zavoda za zapošljavanje, centra za socijalnu skrb, Crvenog križa i ostalih lokalnih institucija”, zaključuje Stojstavljević-Križan.

Izvor: h-alter.org